

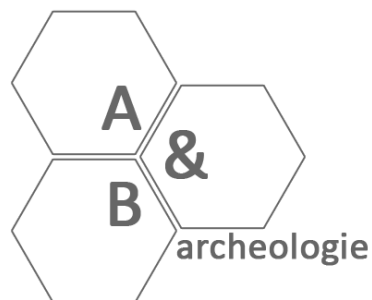
2025.035

Archeologienota Wichelen Bohemen 36

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

7-4-2025



Titel: Archeologienota Wichelen Bohemen 36

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2025C290

Intern projectnummer: 2025.035

Locatiegegevens: provincie Oost-Vlaanderen, Wichelen, Bohemen 36 – Doornweg 37

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 122681,00 en Y: 188108,45; X: 122881,95 en Y: 188206,77

Oppervlakte plangebied: ca. 3.295m²

Kadastergegevens: Wichelen, afdeling 1, sectie B, perceelnummers 501B2, 501E2, 501S2 en 501T2 (zie figuur 8)

Topografische kaart: zie figuur 6 en 7

Betrokken actoren: Bert Acke (archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Paulien Fonteyn (erkend archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 07/04/2025

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	5
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	11
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	11
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	14
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	16
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	16
2.4. HISTORISCHE SITUERING	20
2.4.1. WICHELEN	20
2.4.1. PROJECTGEBIED	21
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	29
3. SYNTHESE	32
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	32
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	33
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	34
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	35
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	36
4. SAMENVATTING	38
5. BIBLIOGRAFIE	40
6. BIJLAGES	42

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden tussen Bohemen 36 en Doornweg 37 te Wichelen (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de oppervlakte van de betrokken percelen groter is dan 3000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en de omgeving eromheen. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.¹ Deze online databank is deels uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met wat dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Voor het bureauonderzoek werden de verschillende raadpleegbare bronnen geraadpleegd. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand van het plangebied is en werden de geplande werken onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd ten eerste afgetoetst of verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Inventaris*.

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het plangebied is ca. 3.295m² groot en situeert zich ten zuiden van de straat Bohemen en ten noorden van de Doornweg te Wichelen. Het terrein omvat vier bebouwde percelen, waarbinnen twee woningen (Bohemen 36 en Doornweg 37), een loods en enkele kleinere bijgebouwen gelegen zijn. Rondom de bebouwing liggen beboste tuingronden.



Figuur 1 Zicht op het plangebied op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be).



Figuur 2 Zicht op het plangebied vanop de straat Bohemen in het noorden (bron: <https://www.google.com/maps>).



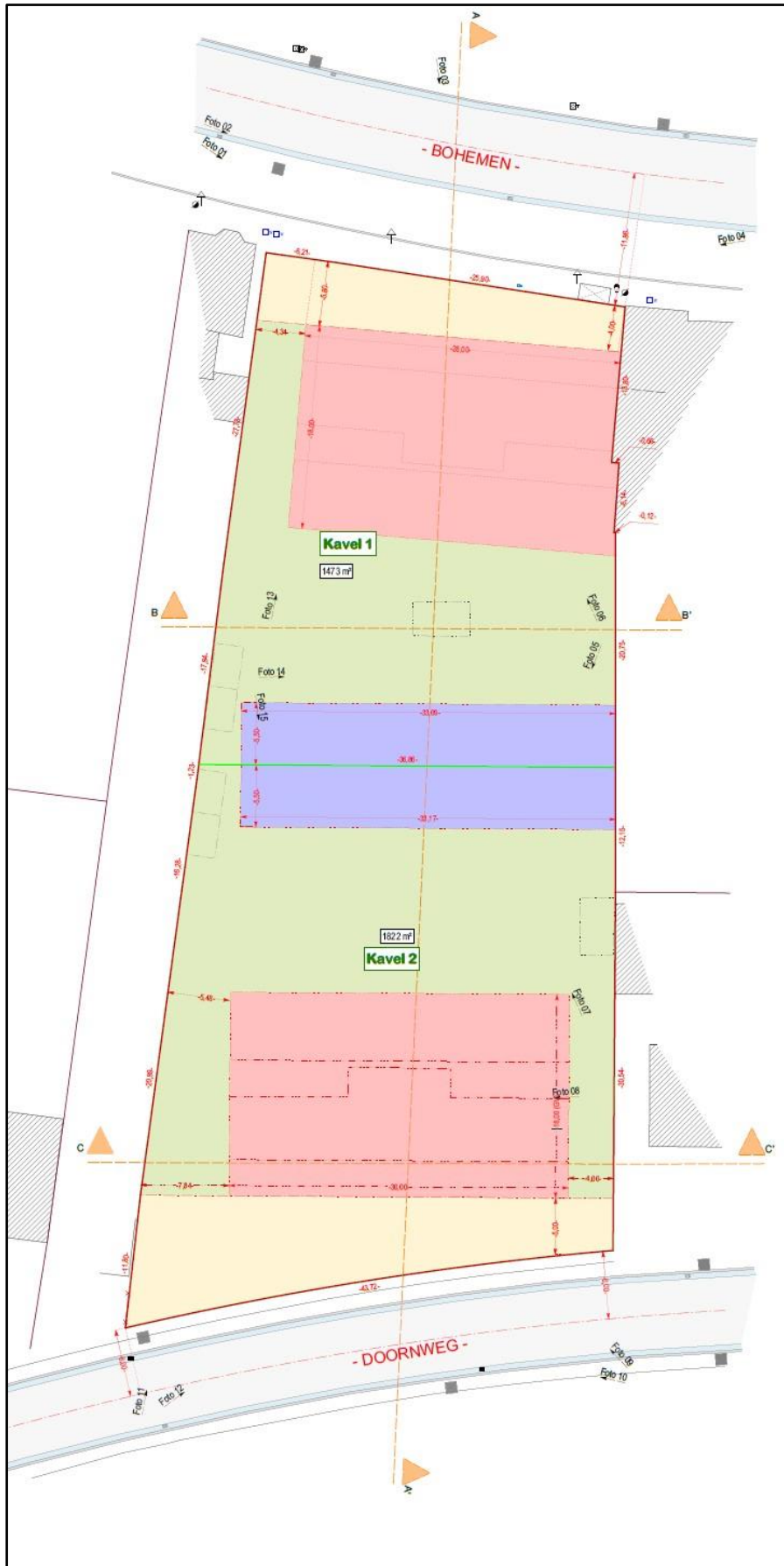
Figuur 3 Zicht op het plangebied vanop de Doornweg in het zuiden (bron: <https://www.google.com/maps>).

2.2. Geplande werken

In eerste instantie zal de bestaande bebouwing gesloopt worden en wordt de begroeiing verwijderd. Vervolgens zal het projectgebied worden herverkaveld in twee bouwkavels. Kavel 1 (ca. 1.473m²) situeert zich in het noordelijke deel van het projectgebied, aansluitend bij de straat Bohemen en kavel 2 (ca. 1.822m²) in het zuidelijke deel, aansluitend bij de Doornweg. Er wordt geen nieuwe interne wegenis voorzien. De nieuwe bouwvolumes zullen worden omgeven door nieuwe groenzones. Gezien het een verkavelingsdossier betreft, dient uitgegaan te worden van een integrale bodemverstoring.



Figuur 4 Uitsnede uit het ontwerpplan, geprojecteerd op het kadaster (bron: initiatiefnemer; geopunt.be).



Figuur 5 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

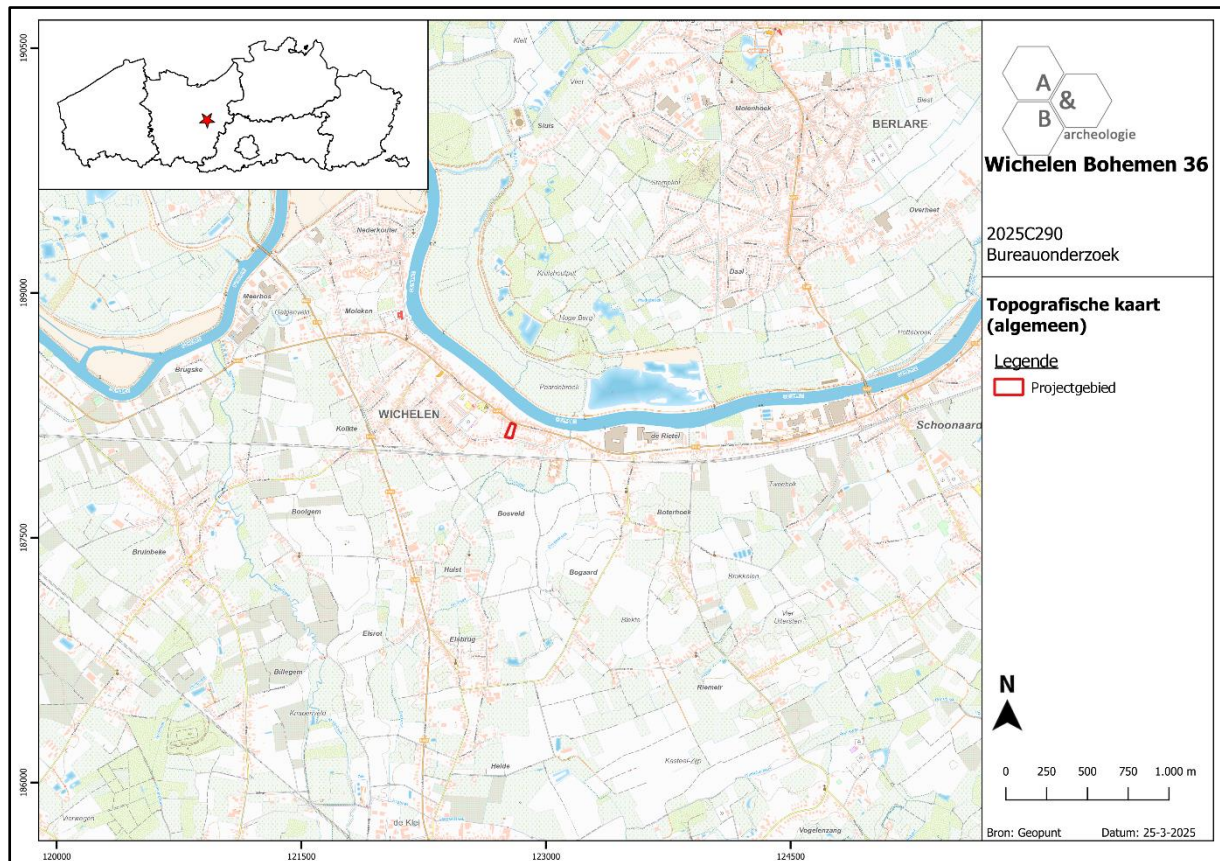
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

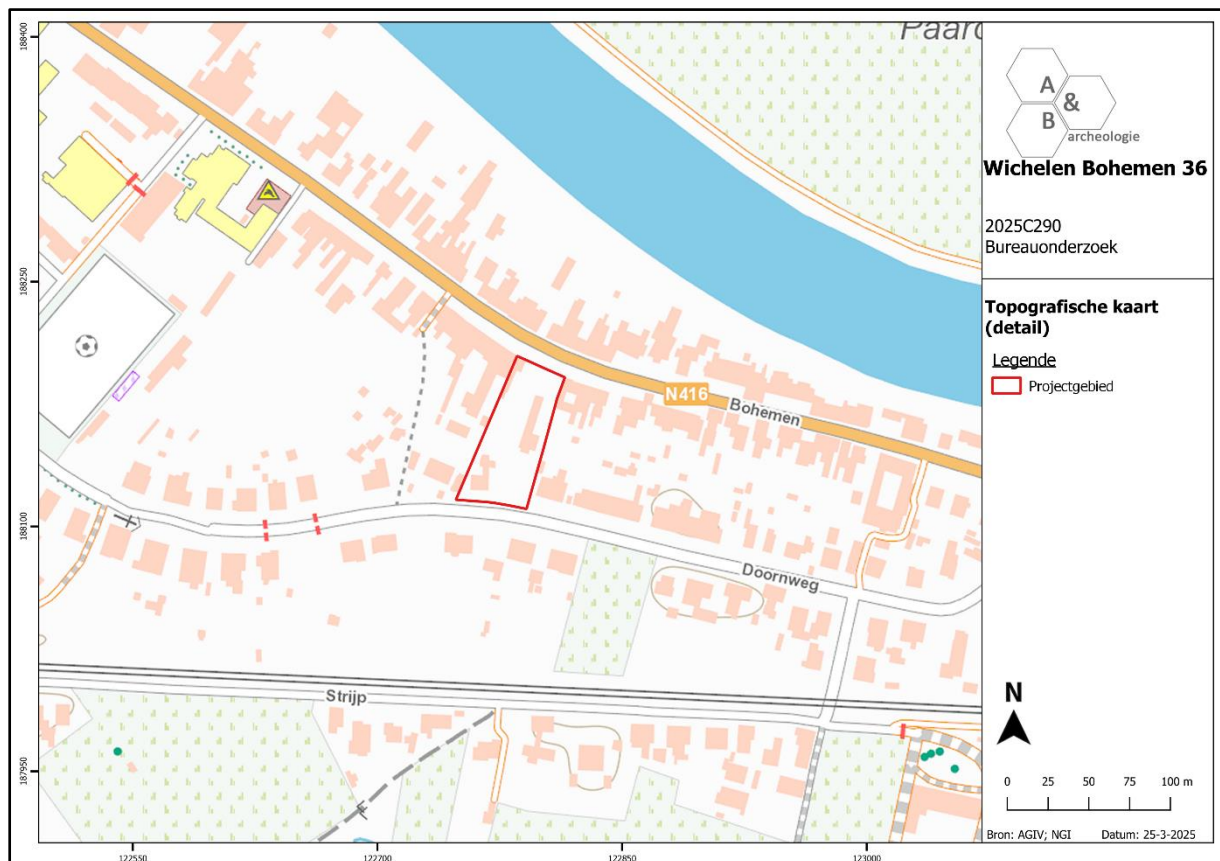
De fusiegemeente Wichelen bevindt zich centraal in de oostelijke helft van de provincie Oost-Vlaanderen en bestaat naast de hoofdgemeente Wichelen, gelegen in het oostelijke deel van het grondgebied, ook nog uit de deelgemeenten Schellebelle (noordwesten) en Serskamp (zuidwesten). In het noorden grenst Wichelen aan Berlare, in het oosten aan Dendermonde, in het zuiden aan Lede, in het westen aan Wetteren en in het noordwesten aan Laarne. Een groot deel van de noordgrens van Wichelen wordt gevormd door de Schelde; het grootste deel van het grondgebied is gelegen ten zuiden van deze rivier. De kernen van Wichelen en Schellebelle ontstonden op de droge, hoger gelegen rechteroever van de Schelde; Serskamp bevindt zich op grotere afstand van de waterloop.

Het plangebied bevindt zich in de dorpskern van Wichelen, op ca. 500m ten zuidoosten van de huidige parochiekerk. Deze kerk werd echter pas in de late 19^{de} eeuw opgetrokken. De oude dorpskern is te situeren binnen de noordelijke Scheldemeander, op ca. 1,3km ten noordwesten van het plangebied. De straat Bohemen, waarlangs het plangebied gelegen is, loopt min of meer parallel met de Schelde, die op ca. 150m ten noorden van het plangebied stroomt. Het terrein wordt voornamelijk omgeven door residentiële bebouwing, maar de ruimere omgeving rond de dorpskern van Wichelen kent nog een sterk landelijk karakter.

Op de bodemgebruikskaart van 2001 wordt het plangebied integraal ingekleurd als 'andere bebouwing'. Dit komt overeen met het huidige gebruik waarbij bebouwing, omgeven door tuingronden aanwezig is op het terrein.



Figuur 6 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).



Figuur 7 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).



Figuur 8 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

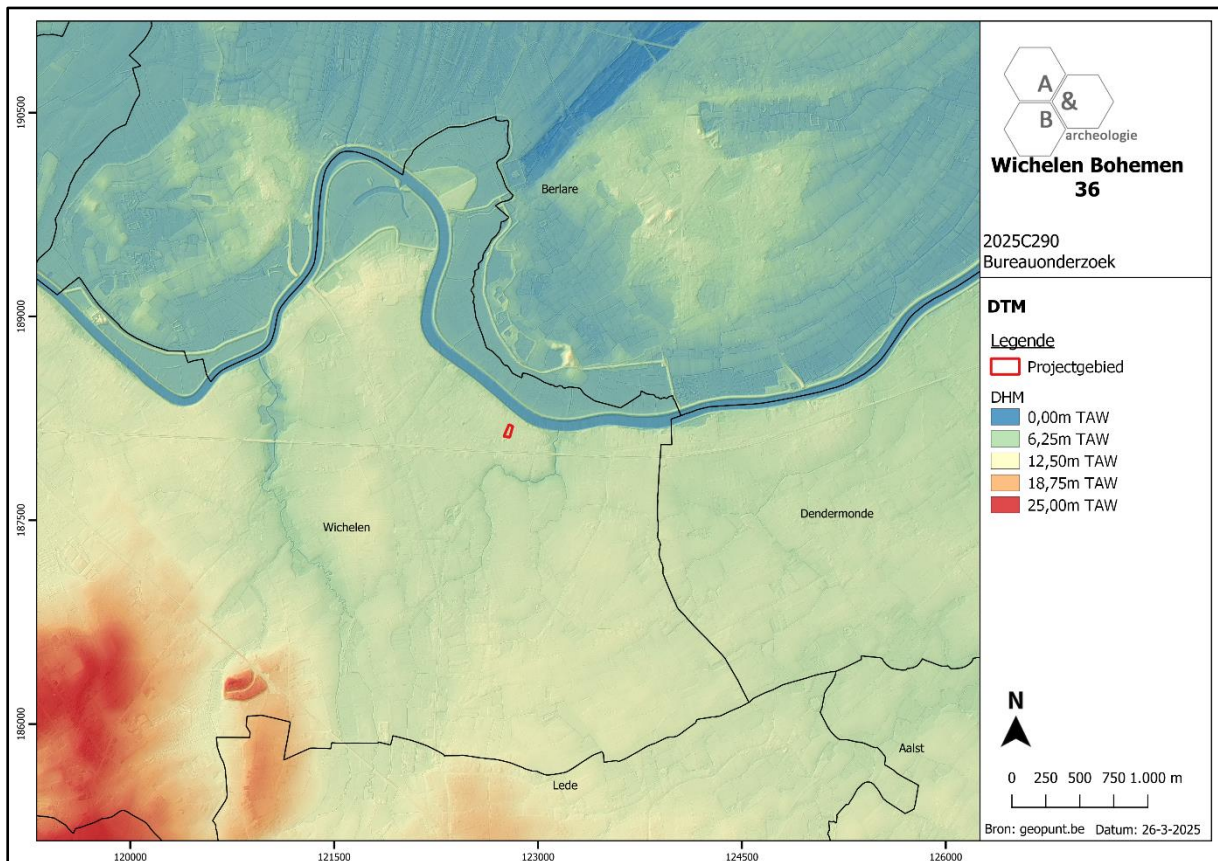


Figuur 9 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

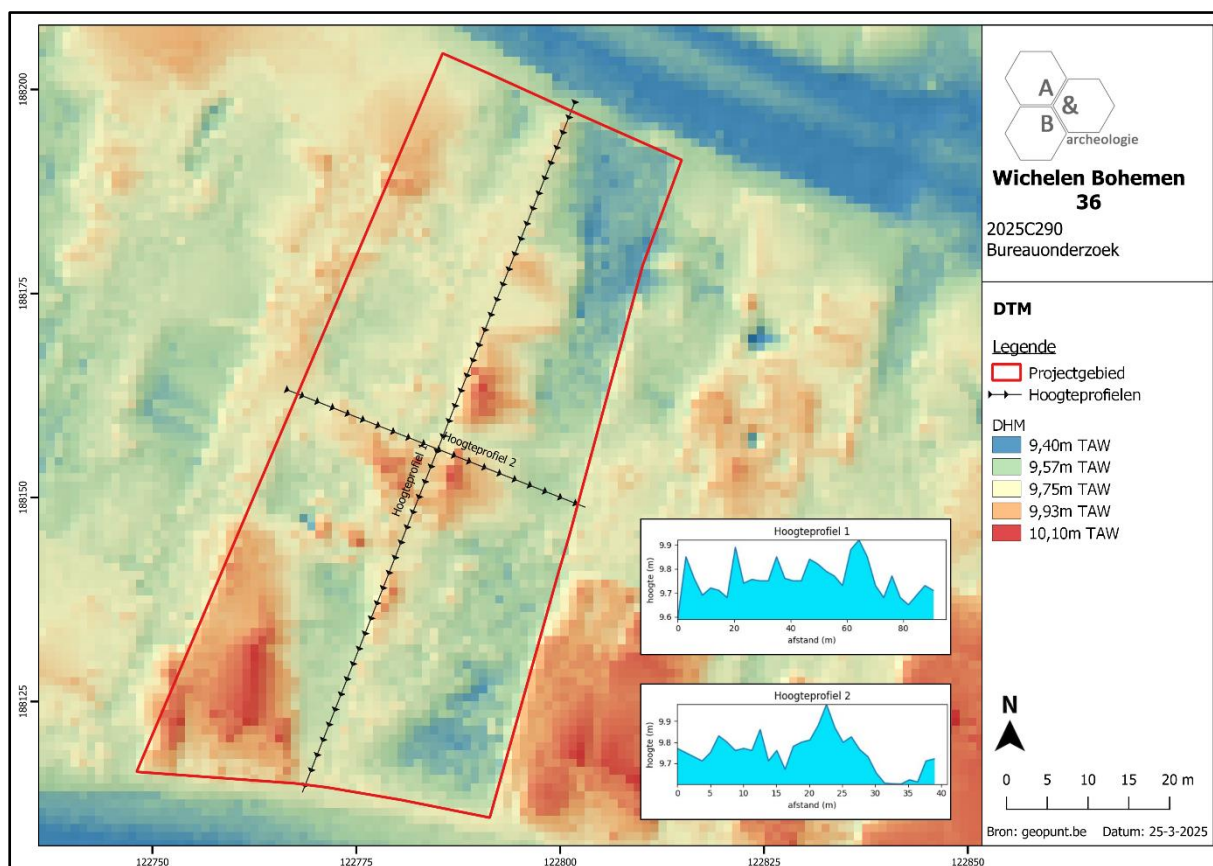
2.3.2. Landschappelijke situering

De oude kern van Wichelen ontstond op een hogere zandrug ten zuiden van een noordwaartse meander in de Schelde. Ook de nieuwe dorpskern en het plangebied bevinden zich op de hoge en droge rechteroever van de Schelde. Ten noorden van de rivier zijn lage, natte meersgronden te situeren. De Schelde stroomt op ca. 150m ten noorden van het terrein. Op ca. 250m ten zuiden en ca. 350m ten oosten van het plangebied bevindt zich de Bosbeek die ten noordoosten van het plangebied uitmondt in de Schelde. Het plangebied kent een ietwat geaccidenteerd reliëf, wellicht te wijten aan de huidige bebouwing en bebossing. Zo zijn ter hoogte van de gebouwen en bomen hogere zones waar te nemen op het digitaal hoogtemodel (ca. +10,0m TAW). Verder kent het plangebied een eerder vlak reliëf met hoogtes rond ca. +9,5m TAW à +9,7m TAW.

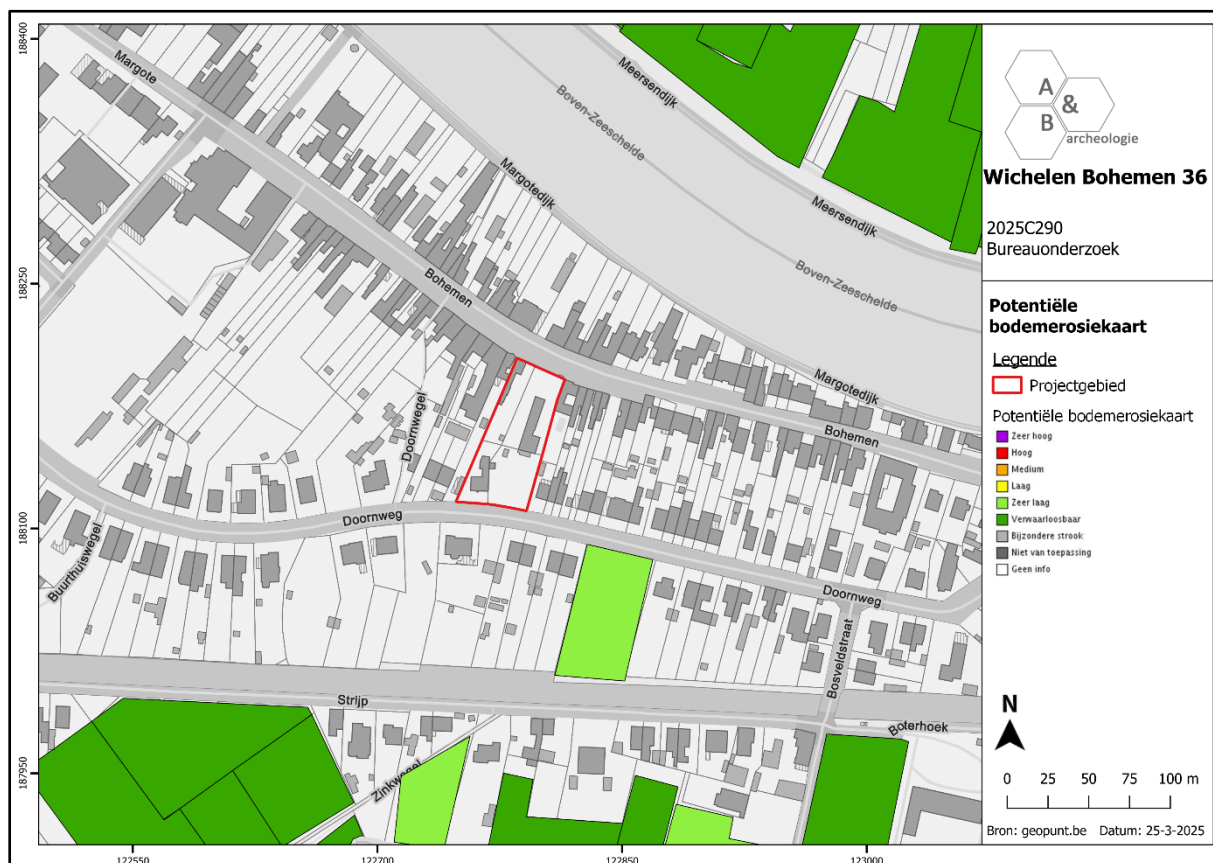
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd, wat aangeeft dat er geen informatie voorhanden is voor de betreffende percelen. Aan percelen met gelijkaardige landschappelijke kenmerken in de directe omgeving wordt voornamelijk een zeer lage tot verwaarloosbare erosiegraad toegekend. Eenzelfde verwachting geldt voor het plangebied.



Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).



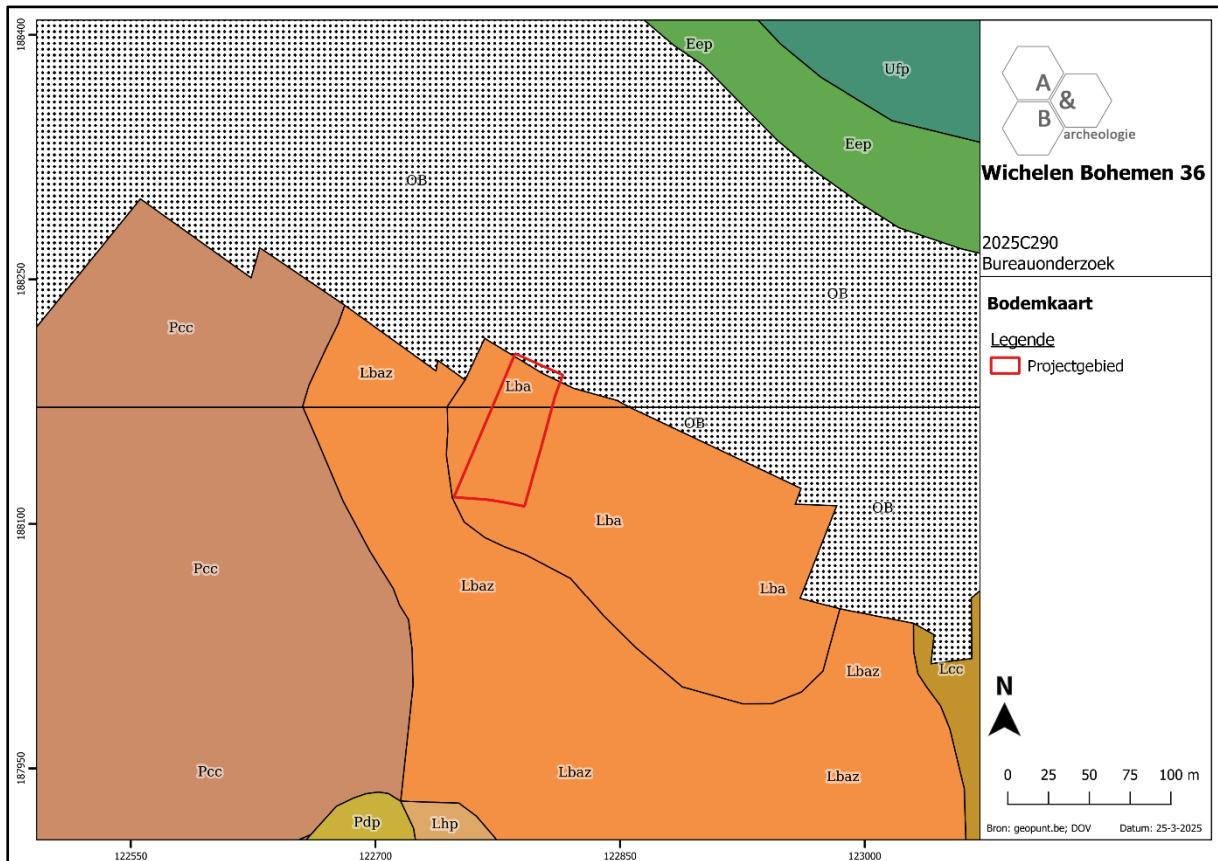
Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).



Figuur 12 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart worden binnen het plangebied hoofdzakelijk droge zandleembodems met textuur B-horizont (type Lba) aangeduid. Deze gronden hebben algemeen een gunstige waterhuishouding. Indien een zandsubstraat aanwezig is, kunnen ze in de zomer te kampen hebben met droogte. In het uiterst noordelijke deel van het plangebied wordt daarnaast een smalle strook ingekleurd als bebouwde zone. Dit type omvat kunstmatige bodems waarvan het profiel door ingrijpen van de mens werd gewijzigd of vernietigd.



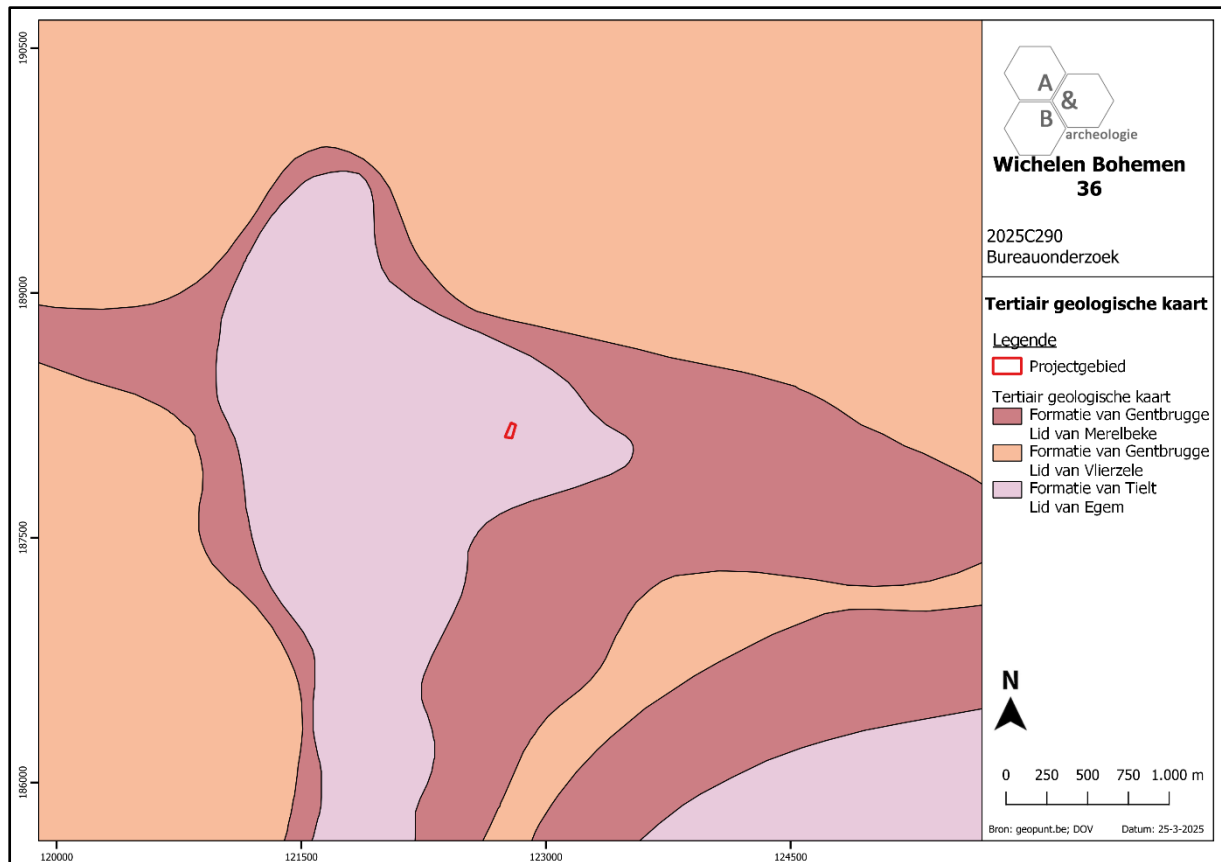
Figuur 13 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

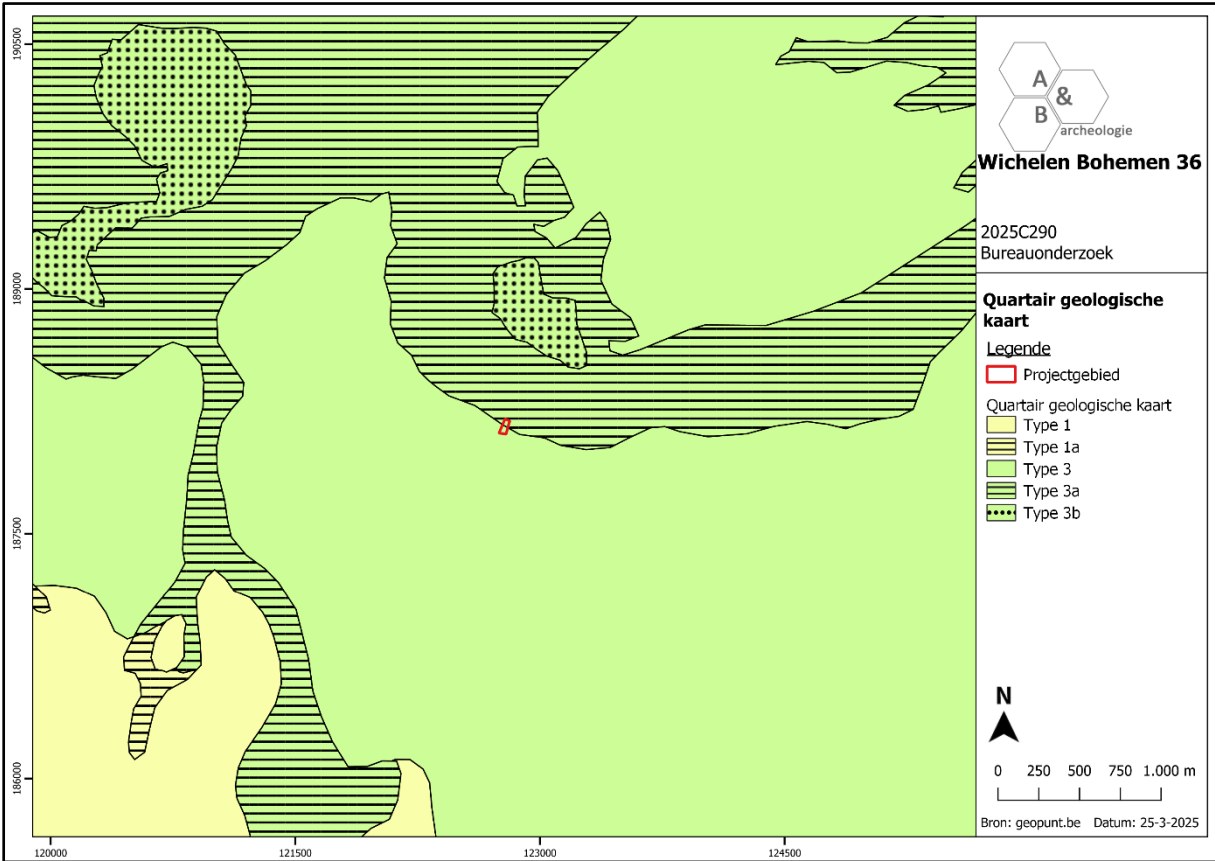
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Tielt, het Lid van Egem. Deze geologische eenheid wordt gekenmerkt door een grijsgroen zeer fijn, glauconiet- en glimmerhoudend zand waarbinnen kleilagen en zandsteenbanken kunnen voorkomen.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat het noordelijke deel van het plangebied, dat gelegen is binnen de invloedssfeer van de Schelde, bestaat uit type 3a: Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) boven op de Pleistocene sequentie (3). Hierbij komen fluviatiele afzettingen uit het Holoceen of Tardiglaciaal (**FH**) voor boven op de eolische afzettingen uit het Weichseliaan of Vroeg Holoceen (**ELPw**) en/of hellingsafzettingen uit het Quartair (**HQ**) en de onderliggende fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (**FLPw**). In het zuidelijke deel van het plangebied wordt type 3

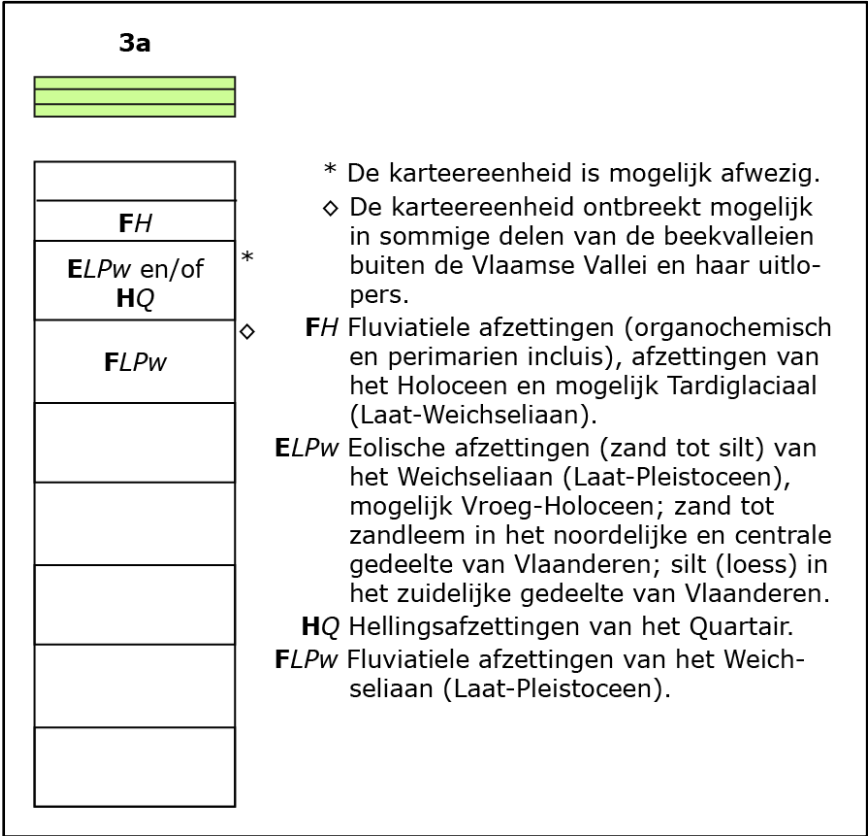
gekarteerd: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen boven op de Pleistocene sequentie (3). Hierbij ontbreken de bovenste fluviatiele afzettingen. De rest van de sequentie blijft ongewijzigd.



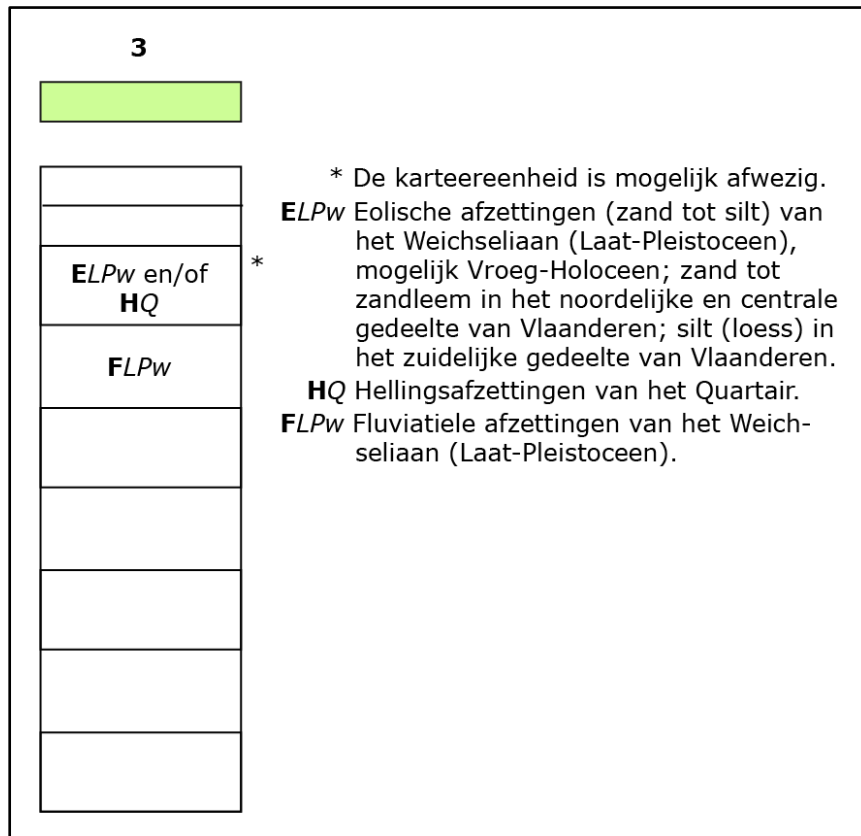
Figuur 14 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).



Figuur 15 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).



Figuur 16 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart: type 3a (bron: geopunt.be).



Figuur 17 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart: type 3 (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering

2.4.1. Wichelen⁶

De oudste vermelding van Wichelen stamt uit 972 en komt voor in een oorkonde van de Duitse keizer Otto II waarbij het grondgebied tot de bruidsschat van de Byzantijnse prinses Theophanu wordt gerekend. Het toponiem is wellicht afkomstig van 'wek' (uitbuigend) en verwijst naar de Scheldemeander waarlangs Wichelen gelegen is.

Rivervondsten, voornamelijk gedaan bij de monding van de Molenbeek, wijzen erop dat Wichelen een belangrijk centrum van rituele deposities was in de metaaltijden en Romeinse periode.

De oudste kern van Wichelen bevond zich aan de weg van Gent naar Dendermonde die min of meer de loop van de Schelde volgde en op de kaart van Horenbault uit 1596 reeds is opgetekend als 'Heerwech naer Dendermonde'. Deze straat loopt verder naar de huidige straten Margote en Bohemen, waarlangs ook het huidige plangebied gelegen is. Naast de voormalige Sint Gertrudiskerk, die gelegen was op een kunstmatige heuvel langs de Schelde en opklimt tot in de 12^{de}-13^{de} eeuw, omvatte het Dorp ook het veer dat een belangrijke historische verbinding vormde tussen het Land van Aalst en het Land van Dendermonde en eveneens opklimt tot in de 13^{de} eeuw. Ten zuiden van de kerk stond op een driehoekig pleintje tot in de 18^{de} eeuw de schandpaal, voor het nog bestaande oude gemeentehuis en het gildehuis van de schuttersgilde van Sint-Sebastiaan. Na de sloop van de oude Sint-Gertrudiskerk werd in 1870-1872 een nieuwe parochiekerk opgericht in de wijk Margote, waardoor ook het dorpscentrum zich naar deze wijk verplaatste. Het oude kerkhof bleef wel behouden en werd uitgebreid na de onteigening van enkele kleine huisjes in de wijk Paddenhoek. Het gehucht Margote was eertijds gekend als Meergoot of Margoot, verwijzend naar een nabijgelegen ondiep meer dat via een goot of groeve afwaterde in de Schelde. Het gehucht Bohemen, vroeger ook Ter Beken genaamd naar de samenvloeiing van de Bosbeek en de Smalesbeek aldaar, behoorde net als het Dorp, Margote en Schoonaarde tot de vier oudste woonkernen van Wichelen. Het situeerde zich eveneens aan de oude weg tussen Gent en Dendermonde. Het toponiem zou ontleend zijn aan een bende zigeuners of Bohemen zie er zich in het begin van de 17^{de} eeuw zouden gevestigd hebben.

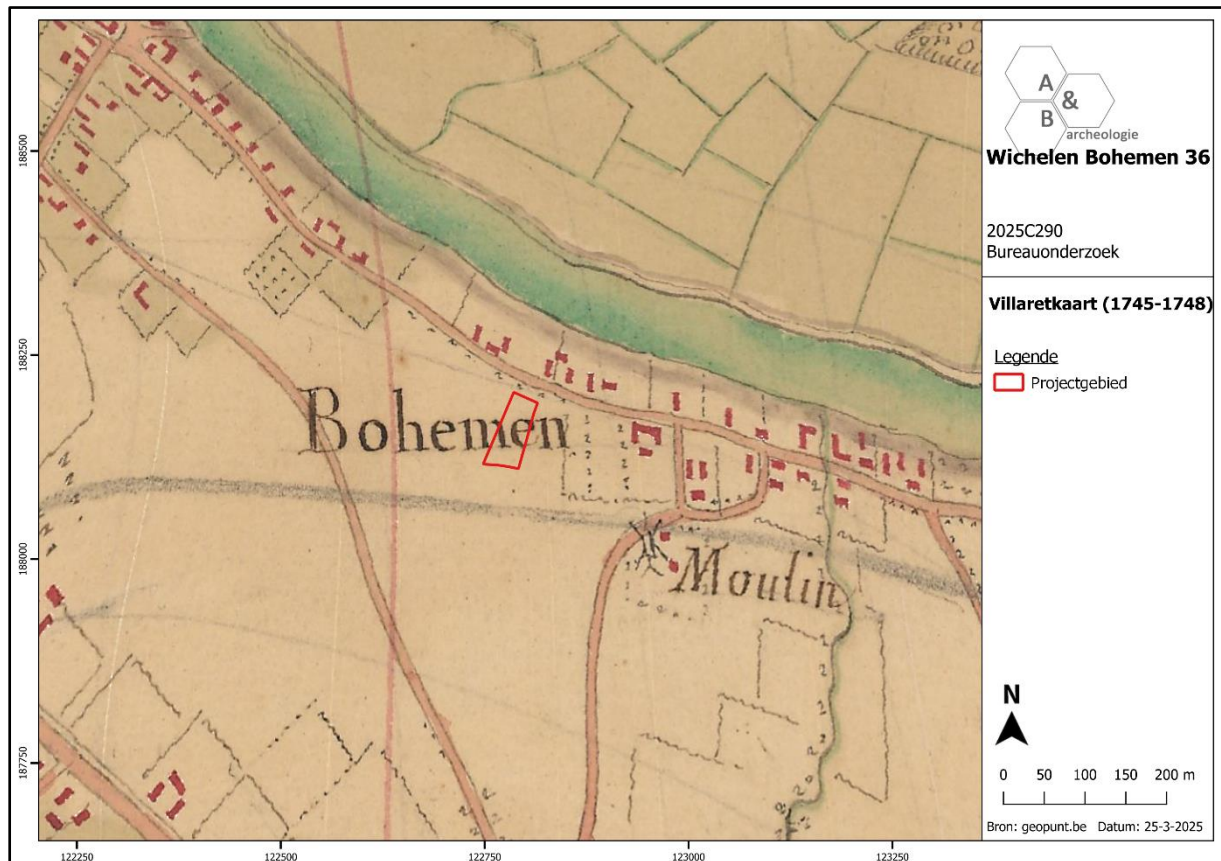
⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Bohemen*; Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Margote*; Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Oud Dorp*; Wikipedia 2025, *Wichelen*.



Figuur 18 Uitsnede uit de *Caerte en Descriptie figuerative van gheel den Lande van Aelst* van Horenbault uit 1596 met benaderende aanduiding van het plangebied (rode cirkel) (bron: Gallica 2025).

2.4.1. Projectgebied

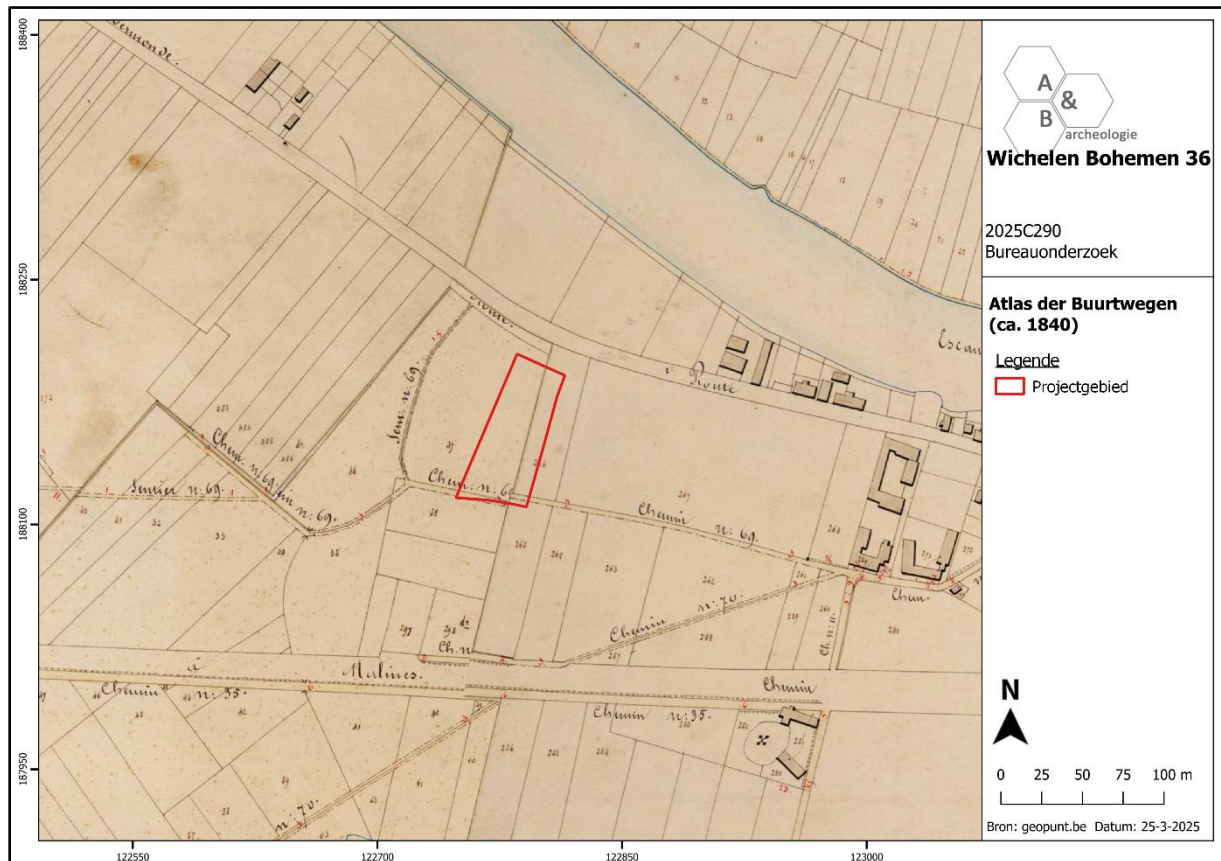
Concrete gegevens over de ontwikkeling van het plangebied gedurende laatste eeuwen, zijn terug te vinden in historische kaarten en luchtfoto's die voor het plangebied beschikbaar zijn vanaf de tweede helft van de 18^{de} eeuw. De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit ca. 1745-1748. Op deze kaart wordt het plangebied weergegeven in de wijk Bohemen, ten zuiden van de gelijknamige straat. Het terrein zelf is onbebouwd maar in de omgeving komen wel verschillende bebouwde percelen voor langsheen de straat Bohemen, die deel uitmaakte van de heerweg tussen Gent en Dendermonde. De Ferrariskaart uit ca. 1777 geeft een gelijkaardige situatie weer. Het plangebied wordt op deze kaart ingekleurd als landbouwgrond. Op de 19^{de}-eeuwse kaarten wordt ook de Doornweg aangegeven ten zuiden van het plangebied. Het terrein blijft in deze periode onbebouwd. In de eerste helft van de 20^{ste} eeuw lijkt er bebouwing tot stand te komen in het noordoostelijke deel van het plangebied, aansluitend bij de straat Bohemen. In de tweede helft van de 20^{ste} eeuw lijkt de huidige bebouwing min of meer vorm gekregen te hebben. Sindsdien onderging het plangebied schijnbaar geen grootschalige aanpassingen meer.



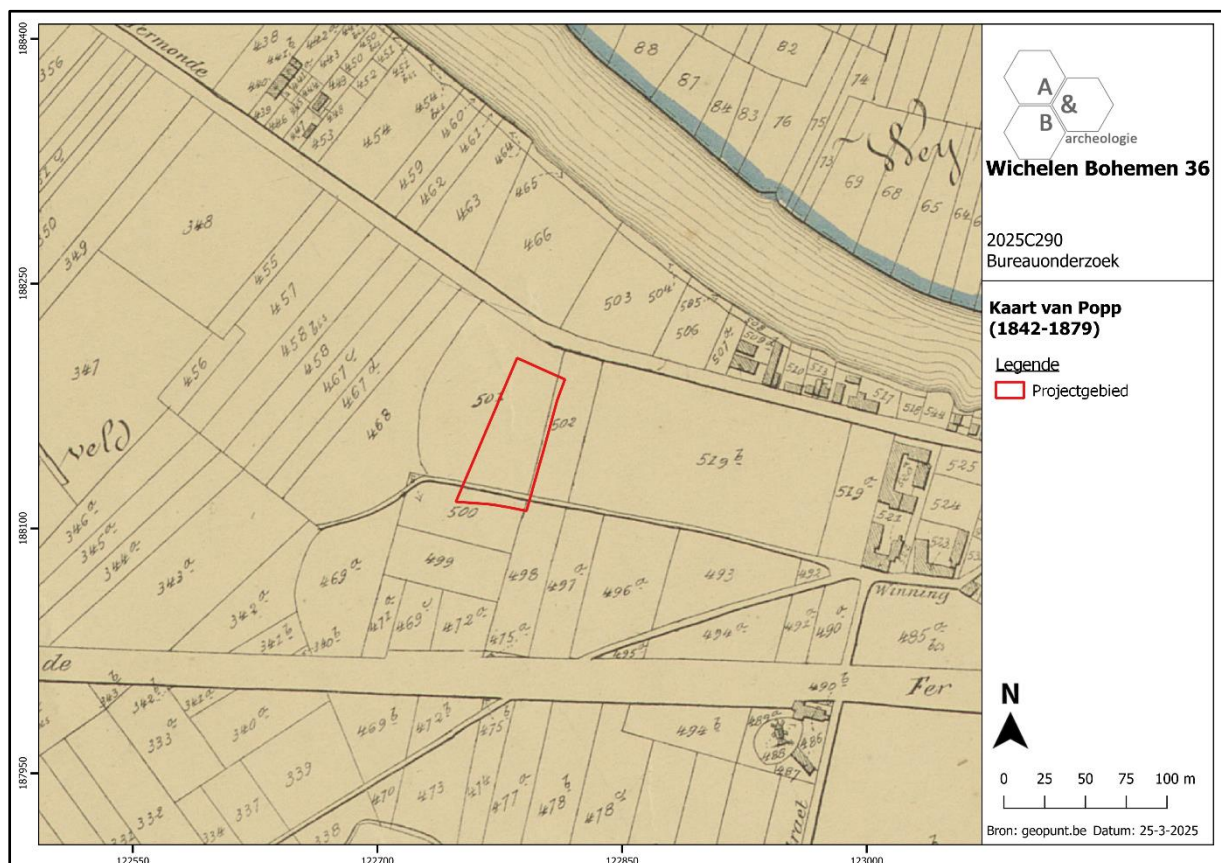
Figuur 19 Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).



Figuur 20 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).



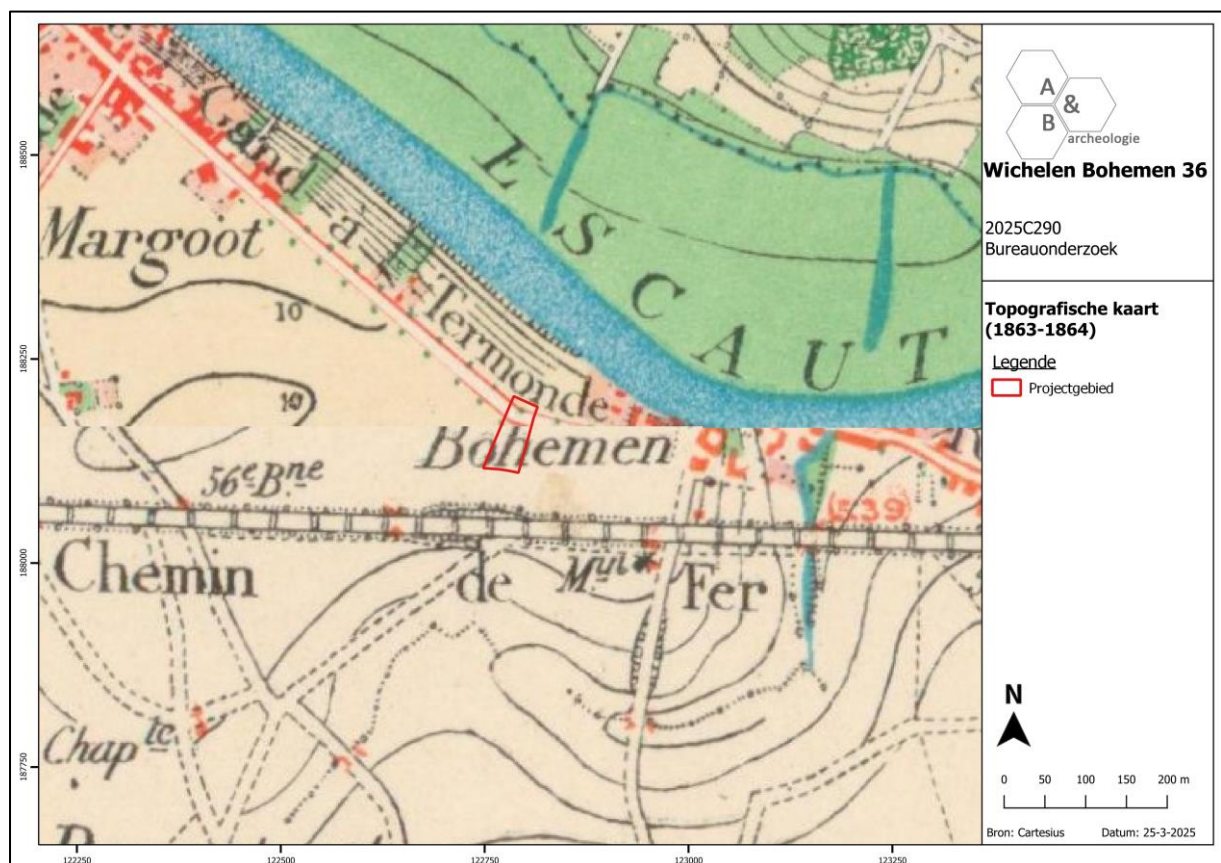
Figuur 21 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).



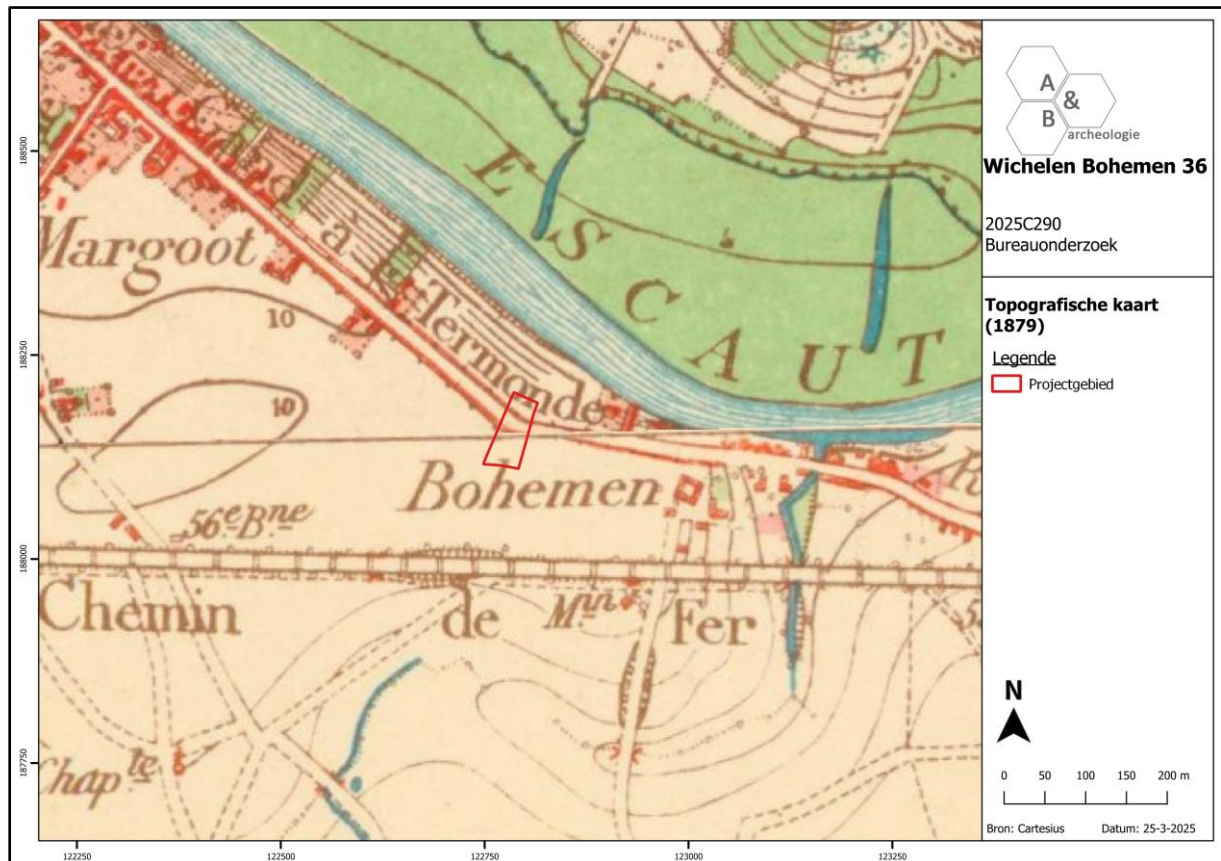
Figuur 22 Uitsnede uit de Poppkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)



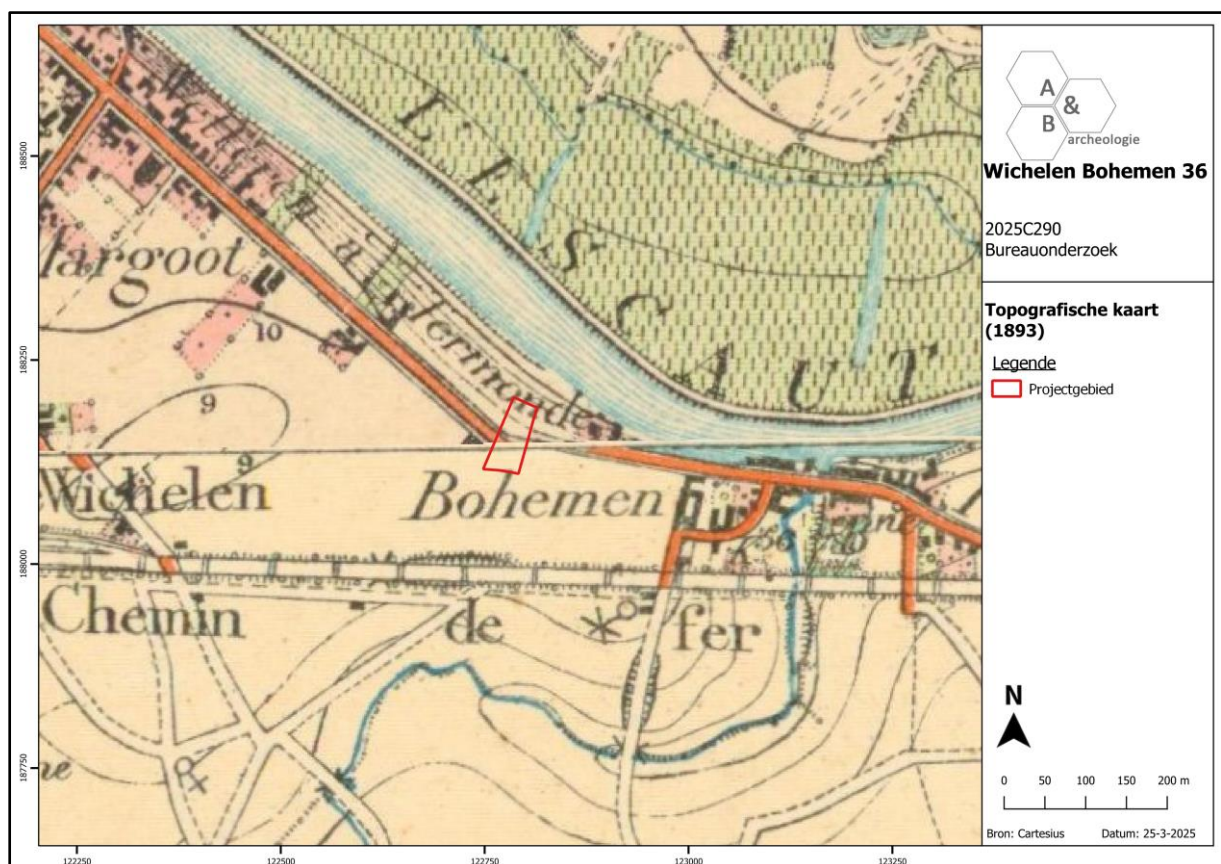
Figuur 23 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)



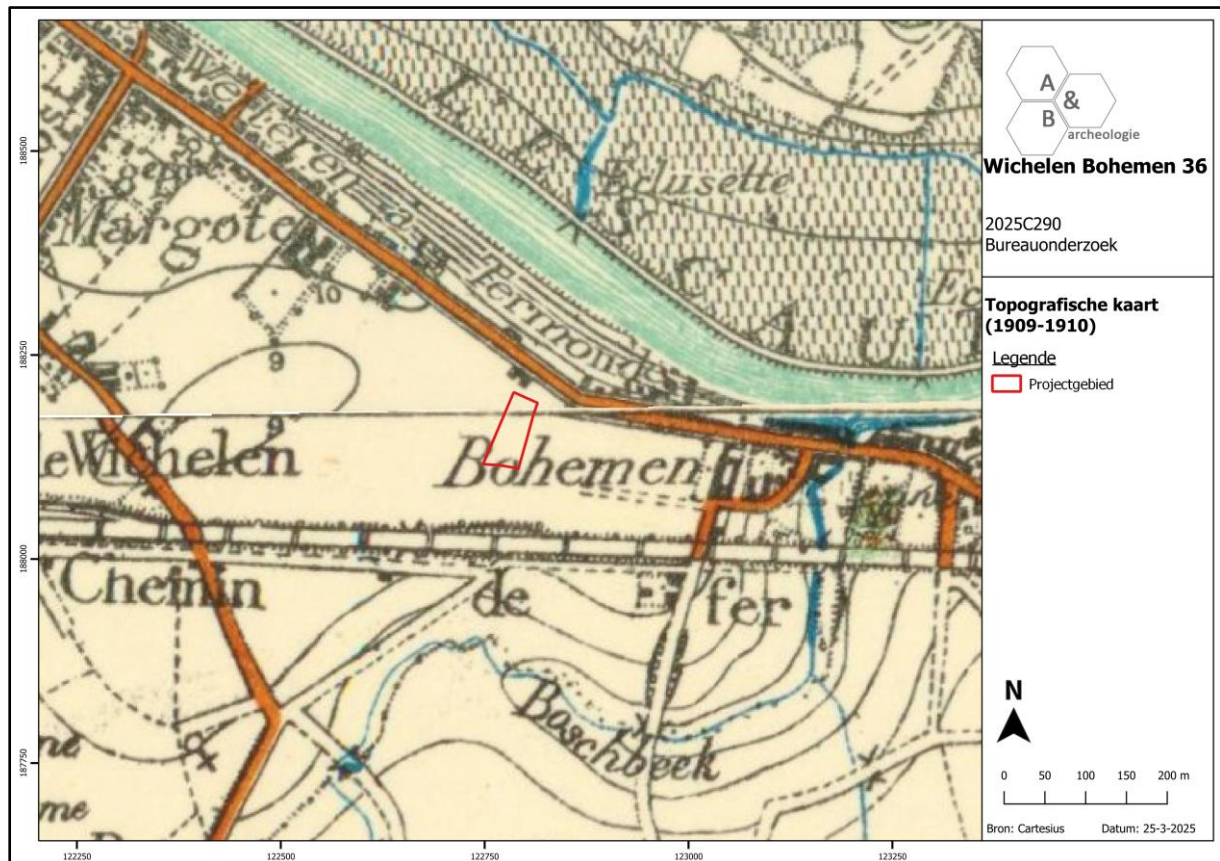
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1863-1864 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).



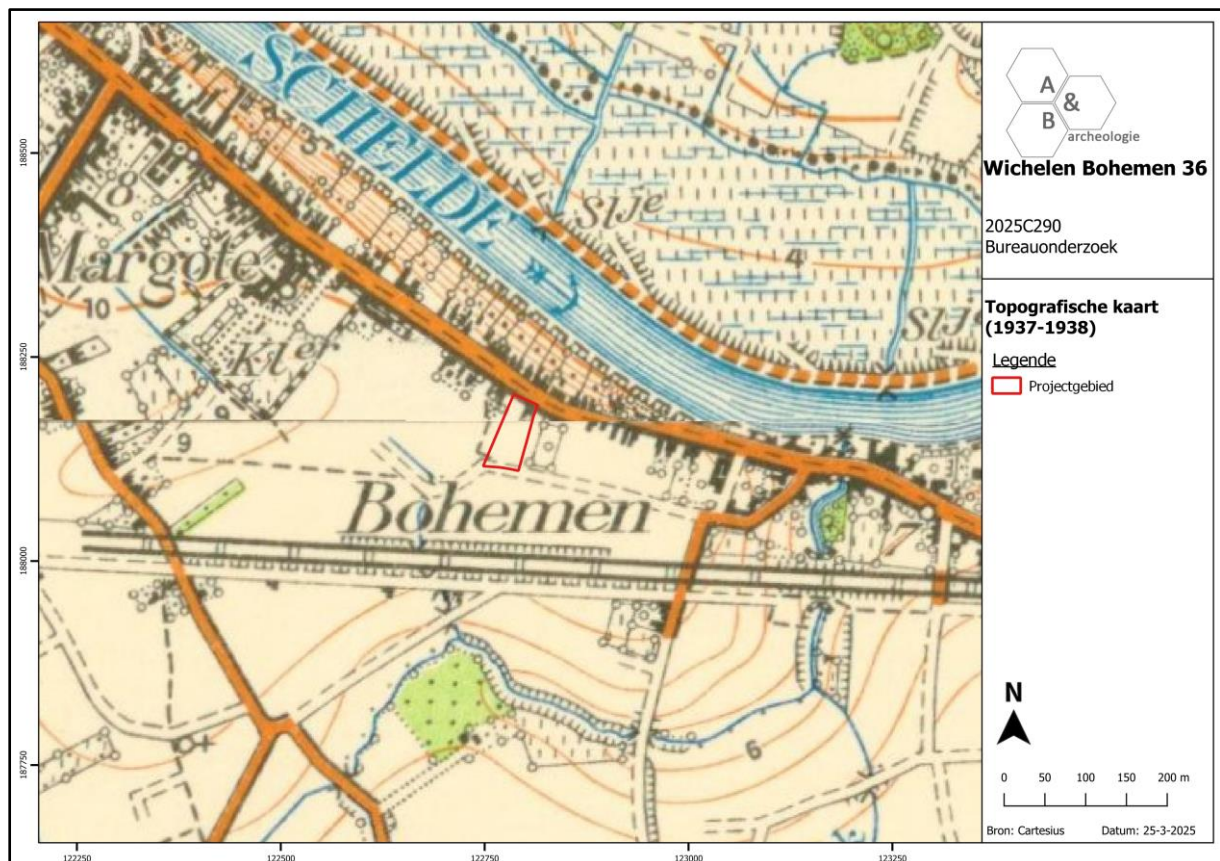
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1879 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).



Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1893 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).



Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1909-1910 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).



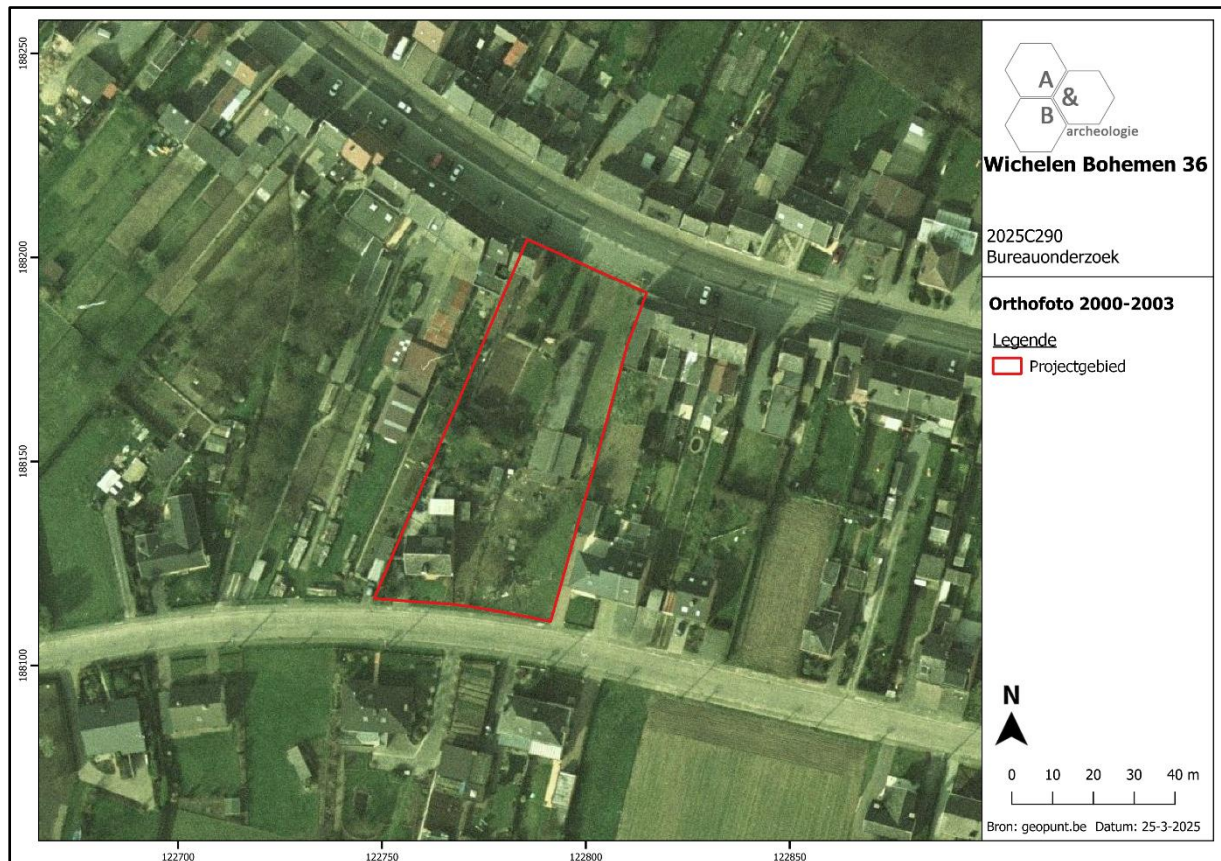
Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1937-1938 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).



Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).



Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).



Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

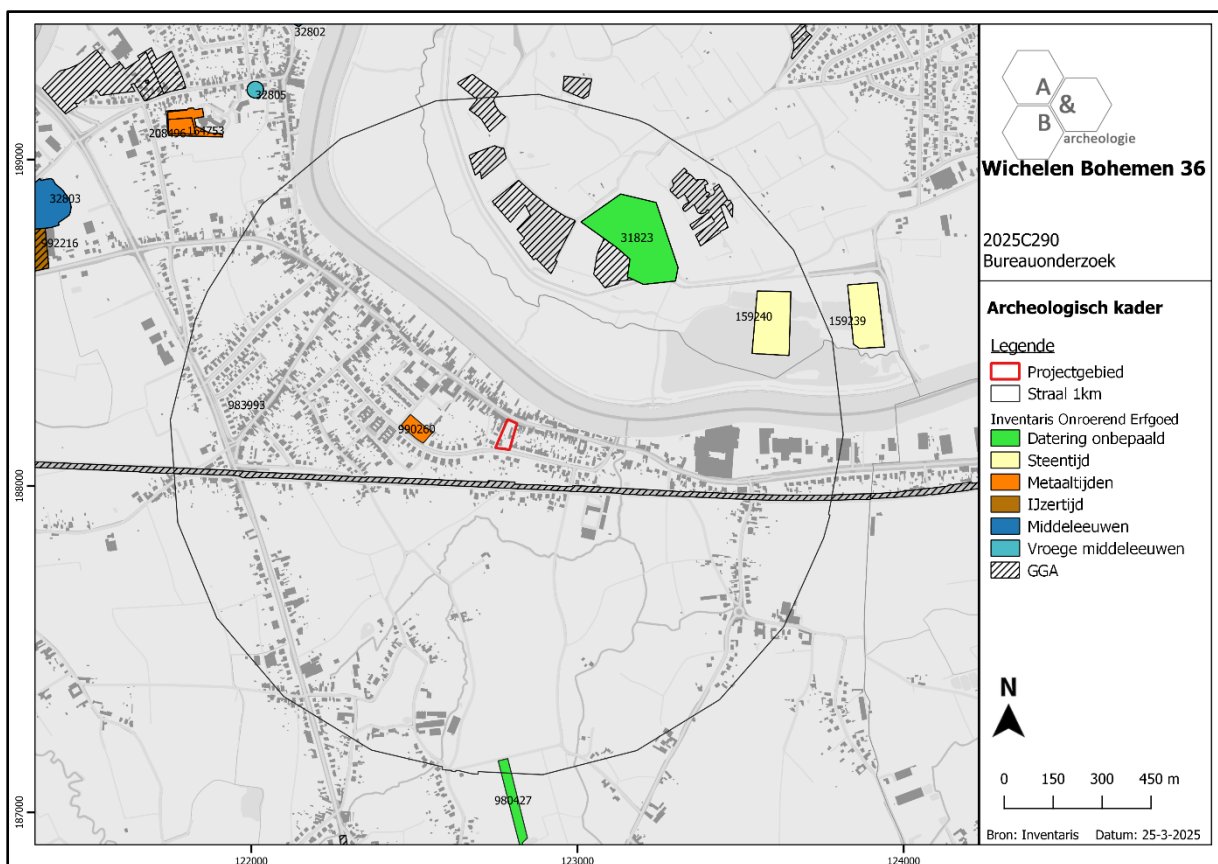


Figuur 32 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2024 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het plangebied slechts enkele archeologische sites aangegeven. Het merendeel van de gekende sites bevindt zich reeds op enige afstand van het plangebied. Wel tonen de sites aan dat de omgeving van het terrein door de mens werd bewoond sinds de steentijd. Ook uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen zijn vindplaatsen gekend. De ligging van het plangebied, op een hogere locatie langsheen de Schelde en langsheen een belangrijke verbindingsweg, zorgt eveneens voor een verhoogd archeologisch potentieel.

De gekende archeologische waarden uit de directe omgeving van het plangebied worden hieronder verder besproken.



Figuur 33 Projectie van de gekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied op het GRB (Agentschap Onroerend Erfgoed; geopunt.be).

Op de linkeroever van de Schelde, ter hoogte van de Hoge Berg te Berlare worden prehistorische vondsten, onder meer silexartefacten gemeld (ID 31823⁷). Bij booronderzoeken ten zuidoosten van deze locatie, ter hoogte van de Paardeweide, werden in 2010 eveneens lithische vondsten en handgevormd aardewerk uit de steentijd opgeboord (ID 159239⁸ en 159240⁹). Het ging onder meer om een matig verbrand afslagfragment, 3 afslagen en 28 chips.

In 2023 werd op ca. 270m ten westen van het plangebied een proefsleuvenonderzoek verricht (ID 990260¹⁰). Hierbij kwamen geen archeologisch relevante sporen aan het licht. Wel werden enkele losse fragmenten handgevormd aardewerk aangetroffen die erop wijzen dat de omgeving van het plangebied bewoond was in de metaaltijden.

Op ca. 1km ten zuiden van het plangebied wordt een mogelijke grafheuvel uit de metaaltijden aangeduid op basis van luchtfotografische waarnemingen (ID 980427¹¹).

Aan de Dreefstraat, gesitueerd op ca. 1,3km ten noordwesten van het plangebied, werd bij een terreinonderzoek in 1998 een dunne archeologische laag met scherven uit de ijzertijd geregistreerd (ID 32805¹²). Ook werd een spieker aangetroffen die op basis van het aangetroffen handgevormde aardewerk uit de paalkuilen in de ijzertijd geplaatst kon worden. Vier wandscherven, afkomstig uit een diffuse en ondiepe grijze verkleuring, dateerden uit de Merovingische periode. Net ten zuidwesten van deze locatie werd in 2013 een proefsleuvenonderzoek en opgraving uitgevoerd (ID 164753¹³ en 208496¹⁴). Hierbij kwamen eveneens paalkuilen, kuilen en greppels uit de metaaltijden aan het licht. Het merendeel van de sporen kon wellicht gedateerd worden in de midden of late ijzertijd. Binnen de paalsporencluster konden drie mogelijke gebouwplattegronden geïdentificeerd worden. Ook werden enkele zandwinningskuilen uit de nieuwste tijd aangesneden.

Op ca. 1,5km ten noordwesten van het plangebied wordt het middeleeuwse kasteel van de heren van Wichelen aangeduid (ID 32802¹⁵).

Ook op ca. 1,5km ten westnoordwesten bevond zich in de middeleeuwen een belangrijke bewoningssite met mogelijk kasteelachtig karakter (ID 32803¹⁶). Het is onzeker of het een motte betreft. Wel wordt de site gekenmerkt door een circulair, niet-opgehoogd opperhof, omgeven door grachten en een aarden wal. In de onmiddellijke omgeving bevindt zich een perceel genaamd Galgenpleintje. Dit wijst mogelijk op de aanwezigheid van een galg en de nabijheid van de zetel van rechtspraak. In 2022 werd een opgraving uitgevoerd net ten zuiden van het dit terrein (ID 992216¹⁷). Op het terrein werden sporen aangetroffen uit de metaaltijden en Romeinse periode. Het gaat om een

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Hoge Berg*.

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Paardeweide zone PWA*.

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Paardeweide PWB-C*.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Doornweg*.

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Wichelen Mosstraat*.

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Dreefstraat 11a (OCMW)*.

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Dreefstraat*.

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Dreefstraat*.

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Kasteel van Wichelen*.

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Meerbos*.

¹⁷ Derweduwen, Mestdagh 2024; Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Meerbos II*.

zespilig bijgebouw, een kuil en een waterkuil uit de late ijzertijd en een funeraire sporencluster met 24 brandrestengraven uit de Romeinse periode. Het grafveld kon gedateerd worden tussen 60 en 310 n.C. In het zuidwestelijke deel van het terrein werden nog 14 houtskoolrijke kuilen met bouwmetaal, aardewerk, metaal(slakken) en glas(slakken) aangetroffen. Mogelijk gaat het om artisanale kuilen.

Ter hoogte van de Statiestraat 54, gelegen op ca. 800m ten westen van het plangebied, werd bij werken in de tuin een geweer, wellicht een Belgische Mauser, model 1935, aangetroffen (ID 983993¹⁸). Dit type geweer werd gebruikt door het Belgische leger tijdens de Tweede Wereldoorlog.

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2025, *Statiestraat 54*.

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied situeert zich in de wijk Bohemen, binnen het huidige dorpscentrum van Wichelen. Op basis van de cartografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied reeds lang gesitueerd was ten zuiden van de heerweg tussen Gent en Dendermonde. Langsheen deze weg ontstonden verschillende oude woonkernen. Het plangebied zelf was echter tot in de 19^{de} eeuw in gebruik als landbouwgrond. De huidige bebouwing kent haar oorsprong in de tweede helft van de 20^{ste} eeuw en heeft mogelijk reeds enige impact uitgeoefend op het bodemarchief.
- De oude kern van Wichelen ontstond op een hogere zandrug ten zuiden van een noordwaartse meander in de Schelde. Ook de nieuwe dorpskern en het plangebied bevinden zich op de hoge en droge rechteroever van de Schelde. Ten noorden van de rivier zijn lage, natte meersgronden te situeren. De Schelde stroomt op ca. 150m ten noorden van het terrein. Op ca. 250m ten zuiden en ca. 350m ten oosten van het plangebied bevindt zich de Bosbeek die ten noordoosten van het plangebied uitmondt in de Schelde. Het plangebied kent een ietwat geaccidenteerd reliëf, wellicht te wijten aan de huidige bebouwing en bebossing. Zo zijn ter hoogte van de gebouwen en bomen hogere zones waar te nemen op het digitaal hoogtemodel (ca. +10,0m TAW). Verder kent het plangebied een eerder vlak reliëf met hoogtes rond ca. +9,5m TAW à +9,7m TAW. Bodemkundig worden hoofdzakelijk droge zandbodems met textuur B-horizont verwacht.
- Op archeologisch vlak zijn in de omgeving van het plangebied slechts enkele archeologische sites gekend. Het merendeel van de sites bevindt zich reeds op enige afstand van het plangebied. Wel tonen ze aan dat de omgeving van het terrein door de mens werd bewoond sinds de steentijd. Ook uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen zijn vindplaatsen gekend. De ligging van het plangebied, op een hogere locatie langsheen de Schelde en langsheen een belangrijke verbindingsweg, zorgt eveneens voor een verhoogd archeologisch potentieel.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

In eerste instantie zal de bestaande bebouwing gesloopt worden en wordt de begroeiing verwijderd. Vervolgens zal het projectgebied worden herverkaveld in twee bouwkavels. Kavel 1 (ca. 1.473m²) situeert zich in het noordelijke deel van het projectgebied, aansluitend bij de straat Bohemen en kavel 2 (ca. 1.822m²) in het zuidelijke deel, aansluitend bij de Doornweg. Er wordt geen nieuwe interne wegenis voorzien. De nieuwe bouwvolumes zullen worden omgeven door nieuwe groenzones. Gezien het een verkavelingsdossier betreft, dient uitgegaan te worden van een integrale bodemverstoring.

Het plangebied kent een verhoogde archeologische verwachting, zowel voor steentijd artefactensites als voor sites met grondsporen. Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet met 100% zekerheid aangetoond worden. De geplande werken zijn van dien aard dat eventueel archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de huidige dorpskern van Wichelen, waarover archeologisch nog amper informatie bestaat. Het verder vooronderzoek dient uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject, na de sloop van de bebouwing en het rooien van de bomen.

Bij de afweging voor het verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om een uitspraak te kunnen doen over de geschikte onderzoeksmethodes. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of weinig impact in de bodem. Deze onderzoekstechnieken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient verder overgegaan te worden tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient eerst getracht te worden deze in situ te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is het noodzakelijk om een landschappelijk booronderzoek uit te voeren op het terrein om het potentieel op in situ bewaarde steentijd artefactensites na te gaan. Het plangebied kent immers een gunstige landschappelijke ligging, binnen een hogere en drogere zone op de rechteroever van de Schelde. Een dergelijke locatie kan een grote aantrekkingskracht gehad hebben op de mens in de steentijden. Bodemkundig worden daarnaast gronden met textuur B-horizont verwacht. Hierbinnen kunnen oude archeologische niveaus aanwezig zijn. Via het landschappelijk bodemonderzoek kan ook een beter inzicht verkregen worden in de bodemopbouw van het plangebied, de verstoringsgraad, de impact van de huidige bebouwing en de diepte van het archeologisch vlak. Het voorstel voor het landschappelijk bodemonderzoek, door middel van boringen, wordt in het programma van maatregelen verduidelijkt.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmeting, grondradar etc.

In dit geval is het niet zinvol een geofysisch onderzoek uit te voeren. Deze onderzoeksmethode kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak om de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten, na te gaan. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is het niet zinvol een veldkartering en metaaldetectie uit te voeren. Wel dient bij het proefsleuvenonderzoek (cf. infra) een metaaldetector ingezet te worden ter controle van de sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bijvoorbeeld in situ steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing indien uit het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat er binnen het plangebied mogelijk in situ bewaarde steentijd artefactensites kunnen voorkomen. De strategie en methodiek voor het verkennend en waarderend booronderzoek is afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van het terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing indien uit het landschappelijk en archeologisch booronderzoek blijkt dat er binnen het plangebied mogelijk in situ bewaarde steentijd artefactensites voorkomen. De strategie en methodiek voor het verkennend en waarderend booronderzoek is afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk en archeologisch booronderzoek.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van het terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Dit onderzoek kan volgen na de afronding van het landschappelijk booronderzoek (en eventueel archeologisch booronderzoek/proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en de onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied situeert zich in de wijk Bohemen, binnen het huidige dorpscentrum van Wichelen. De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit ca. 1745-1748. Op deze kaart wordt het plangebied weergegeven in de wijk Bohemen, ten zuiden van de gelijknamige straat. Het terrein zelf is onbebouwd maar in de omgeving komen wel verschillende bebouwde percelen voor langsheen de straat Bohemen, die deel uitmaakte van de heerweg tussen Gent en Dendermonde. De Ferrariskaart uit ca. 1777 geeft een gelijkaardige situatie weer. Het plangebied wordt op deze kaart ingekleurd als landbouwgrond. Op de 19^{de}-eeuwse kaarten wordt ook de Doornweg aangegeven ten zuiden van het plangebied. Het terrein blijft in deze periode onbebouwd. In de eerste helft van de 20^{ste} eeuw lijkt er bebouwing tot stand te komen in het noordoostelijke deel van het plangebied, aansluitend bij de straat Bohemen. In de tweede helft van de 20^{ste} eeuw lijkt de huidige bebouwing min of meer vorm gekregen te hebben. Sindsdien onderging het plangebied schijnbaar geen grootschalige aanpassingen meer.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Ter hoogte van de bestaande bebouwing, die haar oorsprong kent in de tweede helft van de 20^{ste} eeuw, is de bodem mogelijk reeds geroerd. Op basis van het bureauonderzoek alleen kan de impact van de bebouwing echter niet afdoende ingeschat worden.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Niet van toepassing.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

In eerste instantie zal de bestaande bebouwing gesloopt worden en wordt de begroeiing verwijderd. Vervolgens zal het projectgebied worden herverkaveld in twee bouwkavels. Kavel 1 (ca. 1.473m²) situeert zich in het noordelijke deel van het projectgebied, aansluitend bij de straat Bohemen en kavel 2 (ca. 1.822m²) in het zuidelijke deel, aansluitend bij de Doornweg. Er wordt geen nieuwe interne wegenis voorzien. De nieuwe bouwvolumes zullen worden omgeven door nieuwe groenzones. Gezien het een verkavelingsdossier betreft, dient uitgegaan te worden van een integrale bodemverstoring.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van het bureauonderzoek alleen kan niet met zekerheid worden vastgesteld of er al dan niet een archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied. De kans op het aantreffen van een of meerdere archeologische site(s) is echter niet onbestaande. Deze verwachting geldt zowel voor in situ bewaarde steentijd artefactensites als voor sites met grondsporen.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren waarbij verspreid over het plangebied een aantal boringen uitgevoerd worden. Indien uit de landschappelijke boringen blijkt dat er archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel van of over het volledige terrein, dan dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder 'verder vooronderzoek met ingreep in de bodem' en bestaat uit boringen, geplaatst volgens een boorpuntenraster met parallelle raaien die 10m uit elkaar liggen en waarbij de boorpunten op de raai 12m uit elkaar liggen. De keuze voor het boorgrid is gebaseerd op de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd en gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van silexartefacten en andere indicatoren voor menselijke aanwezigheid. Op de locatie waar er in situ steentijdartefacten worden aangetroffen, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van een waarderend archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan meteen overgegaan worden naar een opgraving.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek en kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten van dit onderzoek negatief zijn (= geen potentieel voor steentijd). Indien er bij de landschappelijke boringen wordt vastgesteld dat het archeologisch niveau op bepaalde delen van het plangebied verstoord is, dan dienen in deze delen geen proefsleuven meer aangelegd te worden. Bij het proefsleuvenonderzoek worden parallelle proefsleuven aangelegd om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen: Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het van belang om de verstoringsgraad in kaart te brengen: Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend dienen alle gegevens samen beschouwd te worden om een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of een verder onderzoek in de vorm van een opgraving noodzakelijk is over een deel van of over het volledige terrein, of kan overgegaan worden tot een vrijgave van het terrein bij de afwezigheid van archeologische sporen.

De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden tussen Bohemen 36 en Doornweg 37 te Wichelen (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de oppervlakte van de betrokken percelen groter is dan 3000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is ca. 3.295m² groot en situeert zich ten zuiden van de straat Bohemen en ten noorden van de Doornweg te Wichelen. Het terrein omvat vier bebouwde percelen, waarbinnen twee woningen (Bohemen 36 en Doornweg 37), een loods en enkele kleinere bijgebouwen gelegen zijn. Rondom de bebouwing liggen beboste tuingronden.

Het plangebied situeert zich in de wijk Bohemen, binnen het huidige dorpscentrum van Wichelen. Op basis van de cartografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied reeds lang gesitueerd was ten zuiden van de heerweg tussen Gent en Dendermonde. Langsheen deze weg ontstonden verschillende oude woonkernen. Het plangebied zelf was echter tot in de 19^{de} eeuw in gebruik als landbouwgrond. De huidige bebouwing kent haar oorsprong in de tweede helft van de 20^{ste} eeuw en heeft mogelijk reeds enige impact uitgeoefend op het bodemarchief.

De oude kern van Wichelen ontstond op een hogere zandrug ten zuiden van een noordwaartse meander in de Schelde. Ook de nieuwe dorpskern en het plangebied bevinden zich op de hoge en droge rechteroever van de Schelde. Ten noorden van de rivier zijn lage, natte meersgronden te situeren. De Schelde stroomt op ca. 150m ten noorden van het terrein. Op ca. 250m ten zuiden en ca. 350m ten oosten van het plangebied bevindt zich de Bosbeek die ten noordoosten van het plangebied uitmondt in de Schelde. Het plangebied kent een ietwat geaccidenteerd reliëf, wellicht te wijten aan de huidige bebouwing en bebossing. Zo zijn ter hoogte van de gebouwen en bomen hogere zones waar te nemen op het digitaal hoogtemodel (ca. +10,0m TAW). Verder kent het plangebied een eerder vlak reliëf met hoogtes rond ca. +9,5m TAW à +9,7m TAW. Bodemkundig worden hoofdzakelijk droge zandbodems met textuur B-horizont verwacht.

Op archeologisch vlak zijn in de omgeving van het plangebied slechts enkele archeologische sites gekend. Het merendeel van de sites bevindt zich reeds op enige afstand van het plangebied. Wel tonen ze aan dat de omgeving van het terrein door de mens werd bewoond sinds de steentijd. Ook uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen zijn vindplaatsen gekend. De ligging van het plangebied, op een hogere locatie langs de Schelde en langs een belangrijke verbindingsweg, zorgt eveneens voor een verhoogd archeologisch potentieel.

In eerste instantie zal de bestaande bebouwing gesloopt worden en wordt de begroeiing verwijderd. Vervolgens zal het projectgebied worden herverkaveld in twee bouwkavels. Kavel 1 (ca. 1.473m²) situeert zich in het noordelijke deel van het projectgebied, aansluitend bij de straat Bohemen en kavel 2 (ca. 1.822m²) in het zuidelijke deel, aansluitend bij de Doornweg. Er wordt geen nieuwe interne wegenis voorzien. De nieuwe bouwvolumes zullen worden omgeven door nieuwe groenzones. Gezien het een verkavelingsdossier betreft, dient uitgegaan te worden van een integrale bodemverstoring.

Het plangebied kent een verhoogde archeologische verwachting, zowel voor steentijd artefactensites als voor sites met grondsporen. Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet met 100% zekerheid aangetoond worden. De geplande werken zijn van dien aard dat eventueel archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de huidige dorpskern van Wichelen, waarover archeologisch nog amper informatie bestaat. Het verder vooronderzoek dient uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject, na de sloop van de bebouwing en het rooien van de bomen.

Het verder vooronderzoek bestaat enerzijds uit een landschappelijk booronderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en/of proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites) en anderzijds uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Bohemen*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14959>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Doornweg*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/990260>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Dreefstraat 11a (OCMW)*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/32805>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Dreefstraat*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/164753>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Dreefstraat*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/208496>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Hoge Berg*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31823>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Inventaris*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Kasteel van Wichelen*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/32802>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Margote*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14970>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Meerbos II*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/992216>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Meerbos*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/32803>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Oud Dorp*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14972>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Paardeweide PWB-C*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/159240>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Paardeweide zone PWA*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/159239>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Statiestraat 54*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983993>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2025. *Wichelen Mosstraat*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980427>.
- Derweduwen N., Mestdag B., 2024. *Archeologische opgraving. Eindverslag. Wichelen Meerbos II (prov. Oost-Vlaanderen)*, Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv.
- Gallica 2025. *Caerte en Descriptie figuerative van gheel den Lande van Aelst. Horenbault, Jacques. Cartographe*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b7200164n/f9.item.zoom#>.
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>

- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://www.google.com/maps>
- Wikipedia 2025. *Wichelen*, geraadpleegd op 26 maart 2025 op <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wichelen>.

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be).	7
Figuur 2 Zicht op het plangebied vanop de straat Bohemen in het noorden (bron: https://www.google.com/maps).....	8
Figuur 3 Zicht op het plangebied vanop de Doornweg in het zuiden (bron: https://www.google.com/maps).....	8
Figuur 4 Uitsnede uit het ontwerpplan, geprojecteerd op het kadaster (bron: initiatiefnemer; geopunt.be).	9
Figuur 5 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).	10
Figuur 6 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	12
Figuur 7 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	12
Figuur 8 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	13
Figuur 9 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..	13
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	14
Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 12 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	15
Figuur 13 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).	16
Figuur 14 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	17
Figuur 15 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 16 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart: type 3a (bron: geopunt.be).	18
Figuur 17 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart: type 3 (bron: geopunt.be).	19
Figuur 18 Uitsnede uit de <i>Caerte en Descriptie figuerative van gheel den Lande van Aelst</i> van Horenbault uit 1596 met benaderende aanduiding van het plangebied (rode cirkel) (bron: Gallica 2025).	21
Figuur 19 Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	22
Figuur 20 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	22
Figuur 21 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	23
Figuur 22 Uitsnede uit de Poppkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)	23
Figuur 23 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	24
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1863-1864 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1879 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).....	25
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1893 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).....	25
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1909-1910 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	26

Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1937-1938 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	26
Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	27
Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	27
Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	28
Figuur 32 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2024 (bron: geopunt.be).	28
Figuur 33 Projectie van de gekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied op het GRB (Agentschap Onroerend Erfgoed; geopunt.be).	29